

Ilustracija iš Williama Joyce'o kūrinio „Stebuklingos skraidančios Moriso Lesmuro knygos“ (2014).

Biblioteka vaikų literatūroje – ypatinga vieta

Pasaulio vaikų literatūroje yra daug knygų, kuriose rašoma apie knygų skaitymą, vaizduojamas vaikas skaitytojas, pati biblioteka ir bibliotekininkas. Internete mirga tokių leidinių knygų viršelių, sudaromi šios tematikos knygų sąrašai, komplektai. Pasinaudojant mados terminais, galima pasakyti, kad yra sukurta visa linija bibliotekos temos knygų, ypač daug tokių paveikslėlių knygų išleidžiama mažiesiems, jomis prekiaujama internete. Tai yra gerai – literatūriniai bibliotekos aprašymai vaiką neįkyriai vilioja į knygų pasaulį, tiesia kelius į biblioteką, kur ji bebūtų – didmiestyje ar mažame kaimelyje, Šveicarijoje ar Lietuvoje. Tad kokias vaikų knygas apie biblioteką gali skaityti mūsų vaikai lietuviškai?

Išsyk pasakytina, kad pas mus jų – ir verstinių, ir originalių lietuviškų – tikrai galėtų būti daugiau. Ypač trūksta šios tematikos lietuvių autorių knygų. Vienos knygos mažiesiems skaitytojams yra labiau nuotykinio, žaidybinio, kitos – labiau didaktinio pobūdžio, bet dažniausiai derinami abu pradai. Dažni jų personažai – įvairūs žvėreliai, gyvulėliai. Pagrindinis žanras – literatūrinė pasaka. Šiose knygose svarbus dailininko indėlis, todėl visada būtina atkreipti dėmesį į jo darbą.

Ilustracija iš Emily Horn ir Paweł Pawlako pasakos „Atsiprašau... Ar jūs ragana?“ (2004).

Populiari yra **Emily Horn ir Paweł Pawlako** knyga „**Atsiprašau... Ar jūs ragana?**“* (2004). Tai linksma pasaka apie juodą katinėlį Herbertą. Kadangi jis yra vienišas, dažnai keliauja į viešąją biblioteką skaityti knygų. Sykį „Raganų enciklopedijoje“ katinėlis aptinka išsamų raganų aprašymą. Jis nedelsdamas leidžiasi jų ieškoti, nes juk enciklopedijoje pasakyta, kad raganos

„labiausiai myli juodus katinus“. Herberto paieškas lydi smagios komiškos situacijos. Galiausiai katinėlis su mielomis raganaitėmis ir jų mokytoja susitinka toje pačioje bibliotekoje. Pasirodo, čia veikia raganų mokykla, į kurią pakviečiamas ir jis. Būtent bibliotekoje katinas Herbertas sutinka draugų, galės čia mokytis ir nuo šiol jis nebebus vienišas.

Įdomaus siužeto yra **Becky Bloom ir Pascalia Bieto** pasaka „**Išsilavinęs vilkas**“ (2004). Tai tikrai pavykęs kūrinys, čia randame pamokančią vilko istoriją. Vilkas šiame kūrinyje pavaizduotas kaip besikeičiantis personažas. O tuos gerus pokyčius nulemia išsilavinę draugai, knyga, biblioteka. Knygoje pasakojama, kaip išbadėjęs vilkas pamato gyvulių ūkį ir smunka į jį pro tvorą, riaumodamas ir ketindamas taikius gyvulėlius suėsti (įspūdi didina ir labai iškalbinga iliustracija). Gyvulių ūkis nepaprastas – visi jo gyventojai yra išsilavinę, kultūringi. Karvė, paršiukas, antis skaito knygas ir taip maloniai leidžia laiką. Nekultūringą vilką paršiukas mandagiai išprašo lauk: „gal malonėtum būti didelis ir pavojingas kitur? Mes užsiėmę – skaitome. Čia išsilavinusių gyvulių ūkis“. Taip vilkas išsiruošia į mokyklą mokytis, vėliau tobulinasi viešojoje bibliotekoje ir įgunda gerai skaityti. Galiausiai vilkas netgi užsuka į knygyną, kad įsigytų „naują puikią apsakymų knygą“. Galų gale vilkas priimamas į išsilavinusių gyvulių ūkį ir draugams išraiškiningai skaito knygeles apie Raudonkepuraiteį, piratus ir kitas. „Jis – tikras meistras“, – skaitovą pagiria paršiukas. Šiame kūrinyje, kaip ir aptartame, knyga, biblioteka vaizduojamos kaip suteikiančios išsilavinimą, padedančios surasti gerų, kultūringų draugų.

* Už kelių aptariamų tematikos knygų nuorodas dėkoju bibliotekininkėms Aldona Šiaulienėi ir Urtei Vasierienei.

Iliustracija iš Becky Bloom ir Pascasio Bieto pasakos „Išsilavinęs vilkas“ (2004).

Patiems mažiausiesiems skirta ir šveicarų autorių **Lorenzo Pauli ir Kathrinos Schärer** paveikslėlių knyga „**Piplioteka??? Lapė bibliotekoje**“ (2019). Gaudydama pelę į biblioteką įsmunka lapė. Tai jai nauja patirtis – lapė nėra tokioje įstaigoje buvusi, kur „kvepia tik popieriumi... ir žmonėmis“. Pelė, bibliotekos senbuvė, paaiškina lapei, kas yra biblioteka – tai „vieta su daug knygų, jas galima pasiskolinti. O knygų reikia, kad ką nors patirtum. Kad šio to išmoktum. Ir kad kiltų kitokių minčių“. Lapė susidomi skaitymu, sužino, kad nemokantys skaityti irgi turi išeitį – gali pasiskolinti kompaktinę plokštelę su įgarsintu tekstu. Knyga nestokoja netikėtų siužeto vingių – antai sutariama, kad lapę skaityti mokys višta, o už tai lapė iškas tunelį iš vištų tvarto, kad šios galėtų pabėgti nuo ūkininko, kuris jau dairosi bibliotekoje knygos „100 vištienos

patiekalų“... Knyga sužavi meniškais piešiniais, taikliai pagautais personažų portretais, spalvų koloritu, vaizdo ir teksto derme. Ypač graži ir netikėtas prasmes kurianti iliustracija, kurioje pavaizduota ant žemės rutulio sėdinti lapė ir drauge su vištomis skaitanti knygas – ja sakoma, kad knygos suartina net priešus, kad į viską galima pažvelgti ir iš kitos pusės. Knygelė pasakos forma, su vaiko psichologijos išmanymu (juk štai lapė visai kaip ir maži vaikai nemoka ištartai sudėtingo tarptautinio žodžio ir taria „piplioteka“) pačius mažuosius skaitytojus supažindina su „ypatinga vieta“ – biblioteka, knygų svarba. Nenuostabu, kad knygelę puošia ženklas „Bestseleris. Išleista 18 šalių“.

Dar viena knyga apie biblioteką, skirta mažiesiems, yra anglų kūrėjų **Alison Donald ir Alexo Willmore'o „Lokys bibliotekininkas“** (2017). Tai pirmoji rašytojos ir dailininko knyga, iškart sulaukusi dėmesio ir užsienyje. Lokys iššoka iš bibliotekos knygelės – taip knygos veikėjas tampa ir šios smagios istorijos personažu. Lokys iš knygos laikinai pakeičia tikrąją bibliotekininkę Matildą, vėluojančią į bibliotekoje vaikams jos rengiamą skaitymo valandėlę. Nors knygoje ir sakoma, kad bibliotekoje reikia laikytis tvarkos ir tylos, vaikai čia smagiai leidžia laiką. Bėgiodami „tarp knygų lentynų, sekdami letenų atspaudais per visatą į vandenyną vinguriuojančiais takeliais“ vaikai ir aptinka naują bibliotekininką – lokį. Kad būtų įtaigiau, iliustracijose lokys vaizduojamas su prie kailiuko prisegta kortele „Bibliotekininkas“. Vertėja pritaiko tekstą Lietuvos skaitytojui – vartojami įprasti lietuviški vardai (Viltė, Domas ir kt.). Dar viena

įdomi šios pasakos savybė – suskiemenuotas tekstas. Autorių sumanyta, kad taip ši knyga geriau pasitarnaus vaikams, besimokantiems skaityti.

Iliustracija iš Emily MacKenzie paveikslėlių knygos „leškomas knygu vagis – triušis Ralfis“ (2016).

Škotijoje gyvenančios rašytojos **Emily MacKenzie** paveikslėlių knyga „leškomas knygu vagis – triušis Ralfis“ (2016) pasakoja apie triušį Ralfį, kuris skaityti knygas mėgsta labiau nei graužti morkas. Jis taip jas mėgsta, kad net ryžtasi vogti. Iš asmeninės berniuko Artūro knygu bibliotekos Ralfis pavagia labiausiai Artūro branginamą knygą „Didžioji monstrų enciklopedija“. E. MacKenzie knyga yra atvirai didaktinė – aiškiai pamokoma, kad vogti knygu negalima, geriau jas skolintis iš bibliotekos. Tačiau didaktiškumas pridengiamas žaismingomis iliustracijomis, dinamišku siužetu, detektyvo elementais.

Ypač patrauklus šioje knygelėje yra žaidimas knygu pavadinimais, kuris sudomins ir vaikus, ir jų tėvus. Triušiuokas „sudarė visų knygu, kurias **nor**i perskaityti sąrašą (ir suskirstė jas pagal temas). Jis netgi sudarė sąrašą knygu, kurias turėtų perskaityti jo šeima ir draugai“. Šiame sąraše yra „Alisa kiaulpienių šalyje“, „Aplink morkų lauką per 80 dienų“, „Pepė Ilgaausė“, „Broliai kiškiaširdžiai“, „Mes

triušių saloje“. Mamai, pavyzdžiui, siūloma perskaityti „Moliūgu nublokšti“, o tėčiui – „Trise valtimi. Neskaitant triušio“ ir kitas. Tai akivaizdžios ir smagios aliuizijos į klasikinę vaikų ir suaugusiųjų lektūrą. Apsiskaitęs žmogus nusišypsos, prisimindamas tikruosius A. Lindgren ir kitų autorių knygu pavadinimus, o vaikams galima pasiūlyti tikslus knygu pavadinimus susižinoti ir ilgainiui tuos kūrinius perskaityti. Verta pagirti kūrybišką knygos vertimą (vertėja Ieva Petruškaitė).

Knygutė kelia skaitymo, knygos autoritetą ir vaikų meno kalba kviečia ateiti į biblioteką. Knygą užbaigia jauki iliustracija, vaizduojanti triušį Ralfį vaikų bibliotekoje. Apskritai, aptariamose knygose dažnai vaizduojama biblioteka, jos interjeras (kartais ir pats pastatas), kur pagrindinė dominantė yra, žinoma, pilnos knygu lentynos.

Apie netikėtą keliaujančią biblioteką kūrinių yra parašiusi JAV gyvenanti **Marija Brown**. Vieną iš jos apsakymų „Belaukiant asiliukų su knygomis“ į lietuvių kalbą yra išvertusi Jūratė Žukauskienė, 2014 m. jis buvo paskelbtas Šiaulių universiteto Literatūros istorijos ir teorijos katedros leidinyje „Skaitymo malonumai“. Amerikietę rašytoją įkvėpė netikėta bibliotekinio darbo forma. Ji vaizduoja kaimelį aukštai kalnuose, kur nėra bibliotekos įprasta prasme, bet ten vaikus lanko keliaujanti biblioteka – knygas užneša asiliukai. Mergaitę Aną, kuri trokšta skaityti, tokia keliaujanti biblioteka ir gelbsti: „Ir štai vieną rytą Aną pažadina kanopų kaukšėjimas: klip klap, klip klap! Ir garsus žvengimas: iii-aa, iii-aa! Pažvelgusi nuo kalvos žemyn, Ana pamato vyrą, kylantį į kalną jos

namų link. Rankose jis laiko užrašą: *Biblioburro. Greta žmogaus kinkuoja du asiliukai. Ką jie ten neša? Knygos! Jie neša knygas!*“ Vėliau mergaitė susapnuoja, kad skraido ant drugelio po pasaulį ir barsto savo parašytas istorijas. Ne veltui sakoma, kad tas, kas neskaito, tas ir nerašo.

Tačiau apie biblioteką, skaitymą yra ir filosofiškesnio, sudėtingesnio turinio knygų, kur svarbi potekstė, kurios turi ką pasakyti ir suaugusiems. Tai vadinamosios sudvejinto adresato knygos.

Visų pirma minėtina amerikiečių rašytojo, dailininko ir režisieriaus **Williamo Joyce'o** knyga „**Stebuklingos skraidančios Moriso Lesmuro knygos**“ (2014). Knygą iliustravo teksto autorius ir Joe Bluhmas, į lietuvių kalbą vertė Viltaras Alksnėnas. Tai istorija apie žmogų, kurio gyvenime ypatingą vietą užima žodžiai, istorijos, knygos. Ir nors žodis *biblioteka* čia nevertojamas, o knygų namai vadinami „labai keistu pastatu, kuriame <...> kiūtojo daugybė knygų“, bibliotekos vaidinys akivaizdus (įspūdingas pastatas vaizduojamas ir piešiniuose).

Autoriai čia papasakoja vieno žmogaus gyvenimo istoriją. Morisas Lesmuras knygas skaito nuo pat jaunumės iki senatvės, knygos – tai jo gyvenimas ir likimas. Iš pradžių regime jaunuolį, išvydusį skraidančią merginą su knygų eskadrile, o knygos pabaigoje išvystame Morisą Lesmurą jau pasenusį ir išskrendantį su knygomis: „Išsinešu jus visas štai čia, – pasakė pridėdamas ranką prie širdies“. Morisas Lesmuras išskrenda, o į jo vietą bibliotekon įžengia maža mergaitė, kuri, kaip ir kažkada Morisas, irgi ima skaityti knygas. Istorija ir

vėl kartojasi... Dar viena mintis, užkoduota šiame kūrinyje, – kiekvienas žmogus rašo savo gyvenimo knygą, kuri lieka po jo mirties, tokią knygą palieka ir Morisas Lesmuras. Mergaitė, ją suradusi, ima skaityti. Rėminė kompozicija vykusiai įprasmina pasikartojamumą – metų laikų, kartų, žmonių likimų...

Morisas Lesmuras yra sudėtingas personažas – ir rašytojas, ir skaitytojas, ir bibliotekininkas, ir jaunuolis, ir senas žmogus. O visas šias metamorfozes nulemia netikėtai kilusi audra, per ją Morisas susitinka su skraidančia knygų mergina, vėliau – su pramogine knyga apie Kliunkį Pliumpį. Ši linksma knygutė nuveda Morisą į keistąjį knygų rūmą, visam gyvenimui užbūrusį jaunuolį. Morisas Lesmuras visą likusį gyvenimą rūpinasi knygomis – jas restauruoja, sutvirtina, dalijasi su kitais (svarbiausia bibliotekos funkcija).

Minėtina tai, kad pagal šią knygą yra sukurtas animacinis filmas (angl. *The Fantastic Flying Books of Mr. Morris Lessmore*), 2012 metais pelnęs „Oskarą“. Filmą yra be žodžių, taigi puikiai tinkamas lietuvių mažamečiam (ir ne tik) žiūrovui. Kūrinys metaforiškas, vaikas (ir suaugėlis) pasiims iš teksto ir filmo tai, ką įstengs, kam bus pasiruošęs.

Turtingos semantikos yra ir norvegų rašytojo **Klausio Hagerupo** ir dailininkės **Lisos Aisato** knyga „**Mergaitė, norėjusi išgelbėti knygas**“ (2018). Devynmetė Ana bijo pasenti, todėl jaudinasi dėl savo dešimtojo gimtadienio. Ją guodžia tik skaitomos knygos. Mergaitė draugauja su bibliotekininke ponija Munsen. Ji ir papasakoja mergeitei, kad knygos, kurių niekas neskaito, yra naikinamos. O juk „jeigu knygos, kurių niekas neskaito, sunaikinamos,

jose aprašyti žmonės taip pat žūsta“ (p. 10). Tikri knygų vertintojai supranta, kad knygas naikinti blogai, tad ir ponias Munsen, ir kitas bibliotekininkas, saugykoje dirbantis senasis Miltonas Bergas, gelbsti šias žūčiai pasmerktas knygas.

Iliustracija iš Klaus Hagerupo ir dailininkės Lisos Aisato kūrinio „Mergaitė, norėjusi išgelbėti knygas“ (2018).

Ana irgi nusprendžia gelbėti knygas – skaitydama kitų neskaitomas knygas mergaitė pratęsia jų gyvenimą. Bet negali jų skaityti nesustodama, juk reikia laiko suprasti tai, kas perskaityta. Po keturių savaitių Ana „buvo įsigijusi 364 naujus draugus ir 18 nedraugų“. „Mano galvoje nebetelpa daugiau žmonių, mąstė. Per greitai susipažinau su pernelyg daug žmonių“. Mergaitė patiria, kad skaitymas nėra lengva veikla, skaityti reikia lėtai, įsigilinant, tarsi susipažįstant su naujais žmonėmis. Dar viena svarbi šios istorijos linija – knygos „Užburtas miškas“ istorija. Paskutinis jos puslapis, deja, išplėštas, ir visi miestelyje, Ana irgi, bando rasti knygą su tuo paskutiniu lapu... Pagaliau išaiškėja, kad Miltonas Bergas

yra ne tik bibliotekininkas, jis yra ir rašytojas – „Užburto miško“, kurią perskaityti iki galo trokšta visas miestelis, autorius. Taikliai pažymi tinklaraštininkė Ieva: „Ana leidžiasi į paieškas, kol randa visus atsakymus. Ir galiausiai supranta, kad ateitis tuo ir graži, kad yra neapibrėžta, atvira ir mums gyvenant gali nutikti bet kas“. Be to, ji sako, kad ši knyga „parašyta apie mus – žmones, kurie draugaudavo su mokyklos bibliotekininke ir skaitomų knygų skaičių ribodavo pagal tai, kiek panešdavo“. Šiame kontekste būtina paminėti seniai klasika tapusią **Roaldo Daho** apysaką „**Matilda**“ (2000).

Quentino Blake'o iliustracija Roaldo Daho apysakai „Matilda“ (2000).

Knyga pradedama įspūdingu skyriumi „Knygų rijkė“, kur aprašoma geniali ketverių su puse metų mergaitė Matilda, savarankiškai atėjusi į biblioteką (tėvams ji visai nerūpi) ir nustebinusi bibliotekininkę ponią Felps savo skaitymo interesais, skaitymo sparta, požiūriu

į knygas. Iš pradžių ponia Felps mėgina rekomenduoti mergaitei paveikslėlių knygas, bet, pamačiusi vaiko gabumus, netrukus pasiūlo Čarlzo Dikenso „Didžiuosius lūkesčius“, o vėliau ir įspūdingą klasikinių kūrinių sąrašą – ne tik Šarlotės Brontės „Džeinę Eir“, bet ir Džordžo Orvelo „Gyvulių ūkį“.

Matilda ir ponia Felps kalbasi apie knygas – čia atpažįstama nepamirštama R. Dahlo rašymo maniera: „– Ponas Hemingvėjus rašo apie daugybę dalykų, kurių aš nesuprantu, – pasakė jai Matilda. – Ypač apie vyrus ir moteris. Bet man vis tiek labai patiko. Jis pasakoja taip, kad man atrodo lyg aš pati ten būčiau ir matyčiau viską, kas dedasi. / – Geras rašytojas visada tave priverčia taip jaustis, – atsakė ponia Felps. – Ir nesijaudink dėl tų vietų, kur nesupranti. Tiesiog sėdėk ir leisk žodžiams plaukti tarytum muzikai“. Su mažąja skaitytoja ponia Felps bendrauja kaip su sau lygia, pagarbiai. Apskritai R. Dahlo knygoje biblioteka ir bibliotekininkas parodomi nepalyginamai patraukliau, nei mokykla ir mokytojai.

Pabaigoje šiek tiek pusiau lietuviškos egzotikos. **Petras Cvirka** laisvai sueiliavo rusų rašytojo **Samuilo Maršako** siužetinį didaktinį eilėraštį „**Vaikai ir knygos**“ (1959). Tekstas pirmąkart buvo publikuotas 1936 m. Kaune, iliustruotas Rimto Kalpoko iliustracijomis. Eilėraštis pritaikytas lietuviui skaitytojui: jis prabyla lietuviškais vardais ir lietuviškų knygų pasaulio realijomis. Vaizduojamas nedorėlis Kaziukas Kmita, kuris savo knygeles teploja, drasko, bado. Labiausiai pavykusi ir šypseną kelianti Kmitos nuterliotų knygų pokalbio scena:

*Skundėsi Maironis,
Dainius Lietuvos:*

Rimto Kalpoko iliustracija Petro Cvirkos kūriniui „Vaikai ir knygos“ (1959).

*Susilaukiu, žmonės,
Aš sunkios dienos!*

*Plėšo ir spardo išdykėlis
Mane vaikas nevykėlis!
Ne geriau ir Robinzonui –
Jam įlaužti abu šonai.*

*O Žemaitėi trūksta lapų, –
Imk ir lįsk stačiai į kapą!
Dar blogiau su Donelaičiu, –
Išbadyta šimtas raidžių.*

*O „Gramatikos“ kamputy –
Peiliu išgręžta skylutė.*

Išeitį randa Brolių Grimų knyga, kuri pasiūlo visoms likimo draugėms pabėgti į biblioteką ir ten rasti „tikrų draugų“. Biblioteka knygeles pasitinka maloniu vaizdu: „Šviečia lempos ties stalais, / Tviska spintos su stiklais“. Vargšes knygeles suranda bibliotekos sargas ir taip į jas kreipiasi:

Jūsų laukia knygrišys,
Tas senelis labdarys.

Jis vargšelių pagailės,
Naujus marškinius uždės.
Kur reikės, dar suklijuos,
Nugarėles paauksuos.

Paskutinėje šio siužetinio eilėraščio dalyje – „Bibliotekos knygų daina“. Čia atskleidžiama dar daugiau bibliotekinio darbo subtilybių, žadama knygas restauruoti – „iš kolenkoro / pasiųsim po švarką“. Knygų laukia spintos ir salės, kuriomis jos gali džiaugtis grįžusios „iš rišyklos, / pamanytum – iš skalbyklos“. Kaziukui Kmitai baigiasi liūdnai – greitai egzaminai, o knygos pasislepia bibliotekoje ir pas nedorėlį nesugrįžta. Biblioteka čia vaizduojama kaip tikra knygų šventovė – švari, žibanti, patikima išminties saugykla.

Knyga, biblioteka, bibliotekininkas – pamėgta vaikų literatūros tema, ypač užsienio vaikų literatūroje. Lietuvoje, kaip sakyta, šios temos knygų mažoka. Bet yra gražių mūsų rašytojų eseistinių tekstų apie biblioteką. Pavyzdžiui, vaikų rašytojas Vytautas V. Landsbergis sako: „Jei bibliotekininkė skaito knygas, domisi, pasakoja vaikams apie jas – ji atlieka ir dvasios mokytojo vaidmenį“, o bibliotekas rašytojas pavadina „(ne) gėsinamu kultūros židiniu“. Reikia, kad tokią mintį vaikams pasakytų pati lietuvių vaikų literatūra. O kodėl ir senam žmogui yra ką veikti vaikų bibliotekoje, atskleidžia Justino Marcinkevičiaus eilėraštis „Keista senutė bibliotekoje“, kuris galėtų būti įrašytas šio teksto pabaigoje vietoj išvadų.

Literatūra

Becky Bloom, Pascal Biet, *Išsilavinęs vilkas*, Vilnius: Gimtasis žodis, 2004.

Marija Brown, „Belaukiant asiliukų su knygomis“, in Šiaulių universitetas, *Skaitymo malonumai*, 2014. Prieiga internete: http://www.su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=13606:monikabrown-belaukiant-asiliuku-suknygomis&catid=672&lang=en [žiūrėta 2020 03 05].

Petras Cvirka, „Vaikai ir knygos“ (pagal S. Maršaką), in Petras Cvirka, *Raštai*. T. 7, Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, p. 387–393.

Roald Dahl, *Matilda*, Vilnius: Homo faber, 2000.

Alison Donald, Alex Willmore, *Lokys bibliotekininkas*, Vilnius: Baltos lakos, 2017.

Klaus Hagerup, Lisa Aisato, *Mergaitė, norėjusi išgelbėti knygas*, Vilnius: Nieko rimto, 2018.

Emily Horn, Paweł Pawlak, *Atsiprašau... Ar jūs ragana?*, Vilnius: Gimtasis žodis, 2004.

Ieva, tinklaraštininkė, „Klaus Hagerup, Lisa Aisato – Mergaitė, norėjusi išgelbėti knygas“, Prieiga internete: <https://perskaiciau.lt/klaus-hagerup-lisa-aisato-mergaite-norejusi-isingelbeti-knygas/> [žiūrėta 2020 03 09].

William Joyce, *Stebuklingos skraidančios Moriso Lesmuro knygos*, Vilnius: Nieko rimto, 2014.

Vytautas V. Landsbergis, „Vaikiškumas literatūroje: „Aš žinau, kad nieko nežinau“. Interviu, 2009. Prieiga internete: <http://www.tekstai.lt/tekstai-apie-tekstus/447-l/5475-vytautas-v-landsbergis-vaikiskumas-literaturoje-as-zinau-kad-nieko-nezinau> [žiūrėta 2020 03 05].

Emily MacKenzie, *Ieškomas knygų vagis – triušis Ralfis*, Kaunas: Debesų ganyklos, 2016.

Lorenz Pauli, Kathrin Schärer, *Piplioteka???* *Lapė bibliotekoje*, Kaunas: Debesų ganyklos, 2019.

✍️ Prof. Džiuljeta Maskuliūnienė